

"לְבַנְיָנָה שֶׁל תּוֹרָה"

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי רה"י הרב ברוך וידר שליט"א

התשובה אל כבוד ה'

"ובכן יתקדש שמך ה' א-להינו על
ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל
ציון משכן כבודך"

כי קידוש ה' וגילוי כבודו בעולם, יגיעו ע"י
הופעתו השלימה של עם ישראל וגילוי אורם
המיוחד של ישראל².

התשובה אל כבוד ה'

ישנן מדרגות רבות בתשובה. יש
תשובה פרטית על חטא מסוים, ולמעלה
ממנה יש מדרגה של תשובה כללית של
תיקון הטוב, לשפר ולשכלל את המעשים
שאנו עושים ולעשותם בצורה יותר שלימה
כפי שמופיע באורות התשובה³. אבל למעלה
בקודש, יש מהלך כללי של תשובה שנוגע
הן לכלל האומה הן לשיבה של ציבור והן
לכל יחיד, ובו נעסוק היום בע"ה.

כותב "הרב: באורות התשובה:

"קודמת לכל מיני התשובות, שהן
באות אחריה, היא התשובה אל כבוד
ד'... וזהו יסוד התשובה שאורו יגלה
בעקבתא דמשיחא, ויכלול בקרבו
את כל ארחות התשובה הקטנים
ממנו שכולם בו כלולים"⁴.

בשיחות קצרות אלו בימי שלישי,
נעסוק בסיעתא דשמיא בבניין הקומה
הכללית והפרטית של הישיבה, וזו גם
הההזדמנות להתייחס לכל העניינים
המקיפים אותנו ושייכים לעצם החיים שלנו
ולדבר בהם עם הישיבה. לכן לשיחות אלו
יש חשיבות רבה מאד במהלך הישיבה.

בזמן אלול נדבר בענייני תשובה, שהרי זהו
העת המיוחד לעניינים אלו, ונעסוק בכך דרך
הספר אורות התשובה של "הרב" זצ"ל.

יחודו של אורות התשובה

אורות התשובה הוא אחד מספרי
היסוד של מדף הספרים היהודי בדורנו, הוא
נותן מבט על התשובה מתוך שייכות אל
דורנו ואל התהליך המופלא של שיבת ציון
ותחיית עם ישראל בא"י. מתוך כך, הוא
מוסיף אור נוסף שאיננו בשאר ספרי
התשובה הידועים, ולכן חשוב מאד יחד עם
הלימוד בספרי התשובה הרגילים (כגון
שערי תשובה), לעסוק גם באורות התשובה
ולקבל את המבט המיוחד שלו.

באורות התשובה מלמד "הרב" זצ"ל
חידוש גדול¹, שעצם שיבתו של עם ישראל
לא"י ותחייתו בה, היא חלק מתהליך עצום
של תשובה ושלב מרכזי במהלך תיקון
העולם במלכות שד-י וגילוי מלכות ה',
שעליהם אנו מתפללים בר"ה:

² כמבואר במאמר החכמה לרמח"ל.

³ אורות התשובה פרק יד פסקה א

⁴ אורות התשובה פרק ד פסקה ח

¹ פרק יז פסקה א

מעט¹¹. הרי אנו מכבדים את בית הכנסת בגלל מי ששיכן שמו בבית הזה¹² ולא בגלל הארכיטקטורה וכדומה.

האומה שלנו שבה ונבנית בקומתה הגופנית ומתוך כך גם בקומתה הרוחנית בא"י, ו"הרב" זצ"ל מלמד אותנו כאן, שבעת הזאת הדבר הראשון שאנו צריכים (וזה כולל גם אותנו כמוכנ), הוא להבין ולהפנים, שכבוד ה' הוא מרכז החיים, וכל הבריאה כולה נבראה לצורך גילוי אורו, שמופיע בעיקר בעם ישראל, "ובכן יתקדש שמך ה' א-להינו על ישראל עמך".

כאשר אנו מכירים בערך הגדול הזה כערך הגדול ביותר בחיים, ומבינים שזו תכלית הבריאה כולה, "פל הנקרא בשמי ולכבודי כְּבָאֲתִיו"¹³, הרי מתוך כך היחס שלנו אל החיים משתנה לחלוטין.

הארת התשובה על הפרטים

אך לא די בכך שהארנו נקודה זו, הדברים צריכים הרבה הבנה והפנמה. להפנים זאת פירושו שזה יהפוך להיות הדבר החשוב ביותר בחיים שלנו. כל אחד יוכל לבדוק בעצמו מה הם הדברים החשובים לו בחייו, לא בטוח שהדבר הראשון יהיה הדבר הזה. אבל כאשר נבין באמת שהדבר הזה הוא מרכז ותכלית החיים, נניע את מהלך החיים המעשיים שלנו בצורה אחרת. כיוון שכאשר מכירים בחשיבותם של ערכים מסויימים, הדבר משפיע ישירות על

התשובה אל כבוד ה', קודמת לכל התשובות הפרטיות והקטנות שבאות אחריה.

"יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם"⁵. כבוד ה', הוא היחס הפנימי שלנו כלפי רבש"ע והופעתו בעולם. "מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ"⁶ "וַיִּמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ"⁷, כבוד ה' מתגלה בכל המציאות, בכל הבריאה מן הקוטן אל הגודל⁸. כמאמר הנביא "שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֶלֶּה"⁹, הקורא לנו להתבונן בבריאה ולראות בה את יד ה' המתגלה בכל הבריאה, בדברים הגדולים ואף ביצורים ובדברים הקטנים.

בבין הזמנים הייתה לי ההזדמנות ללמוד את כבוד ה' המתגלה בקוטן, בחיי הדבורה. ביצור קטן שכזה, מתגלה חכמה א-להית אדירה שא"א לתאר. אותם העוסקים בדבורים, אף אם אינם מגדירים עצמם כשומרי מצוות, הם מדברים על גילוי ה' האדיר המתגלה לנו בחכמת הבריאה ובפרטיה הקטנים, והם ביקשו ממני לבוא לדבר בישיבה על האמונה המתגלה בדבורה.

אי אפשר שלא להכיר בגילוי כבודו ית' בעולם, ועל אחת כמה וכמה אם יתבונן האדם בגדלות ה' המופיעה בעולם ובכל מלוא הבריאה ומרחביה, כפי שאומר הרמב"ם¹⁰.

כבוד ה' מתגלה בכל המציאות, אך מתגלה במיוחד על נושאי כבודו בעולם, על ישראל, על התורה, על המקדש שיבנה במהרה בימינו ועל בית הכנסת שהוא מקדש

⁵ תהלים קד לא

⁶ ישעיה ו ג

⁷ במדבר יד כא

⁸ עיין אורות התורה פרק ג פסקה ח

⁹ ישעיה מ כו

¹⁰ הלכות יסודי התורה פרק ב הלכה ב

¹¹ ע"פ מגילה כט.

¹² ע"פ יומא פרק א משנה ה (ועיין רש"י סנהדרין

סא: ד"ה לבו)

¹³ ישעיה מג ז

פרטים. קודם נגדיר לעצמנו מה חשוב לנו בחיים, ומתוך כך נבוא לתקן את הפרטים, להיות בני תורה, לשאת בגאון את הזכות להשתייך לעם ישראל, ולפעול ולהביא לחיים גדולים שבהם מתגלה כבוד ה'. (בהמשך הפסקה הזו יש דברים רבים נהדרים שכדאי ללמוד אותם, אך לא נמשיך בכך בהזדמנות זו).

קבלת עול מלכות שמים כאחד

ננסה להעביר את מה שלמדנו לעולם המעשה בחיי הישיבה. לא מזמן התחיל עם ישראל את הש"ס במסגרת הדף היומי, ואף אנו בישיבה התחלנו ב"ה. הש"ס הוא מרכז התורה שבעל פה, שהיא עצם יסוד החיים הישראליים, ובעבורה כרת ה' ברית עימנו כדברי הגמרא בגיטין¹⁵. הש"ס פותח כידוע לכולם ב"מאימתי קוראים את שמע בערבית"¹⁶ וממשיך גם בקריאת שמע של שחרית. כי תחילת וסוף חיי האדם הישראלי בעוה"ז, הם בקריאת שמע, בקבלת עול מלכות שמים. זו המצווה הראשונה שיהודי מקיים כאשר נהיה לאיש, ובה הוא עתיד לחתום את חייו לאחר שנים ארוכות וטובות. נראה שהש"ס נפתח בכוונה במצווה זו מחמת מרכזיותה בחיינו.

המעמד של קבלת עול מלכות שמים שלנו, יכול להיות רק איזו אמירה של שמע ישראל, דהיינו שאני אומר קריאת שמע כי כולם אומרים. יתכן אפילו שאדם יחשוב אז על הסוגיה שהוא עסוק בה. אבל קבלה אמיתית של עול מלכות שמים, צריכה להיות מתוך כוונה והכרה בכבוד ה' המתגלה במשפט

ההתנהלות בפועל בחיים. מתוך הערכים שאדם מפנים, הוא מקבל כוחות להיאבק במצבים שבעבר היה מרים ידיים כנגדם, כיוון שאז לא היו חשובים לו אותם ערכים. לכן הברור מהם הדברים החשובים בחיים, הוא דבר משמעותי מאוד ומצריך לימוד ועבודה.

וזה מה שאומר לנו "הרב" כאן, קודמת לכל התשובות שתבואנה אחריה, זו היא התשובה אל כבוד ה'. מתוך ההבנה הגדולה הזו יבואו גם הפרטים, שעם כל חשיבותם הם פרטים קטנים ביחס לדבר הזה ששמו כבוד ה' "חי אָנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ"¹⁴.

במדה מסויימת זו בחינה של עבודה מאהבה, מתוך הכרת מי שאמר והיה העולם. בעקבות הכרה זו ניגש למצוות לתורה ותפילה מתוך הכרה שיכלית עליונה מהו הדבר החשוב ביותר בחיים, במקום שנעשה את הדברים חלילה כמצוות אנשים מלומדה, רק משום שכך הוא מסלול החיים שלנו.

תשובה המתאימה לתקופה

זהו יסוד התשובה שאורו יתגלה בעקבתא דמשיחא, משום שזהו המהלך של עקבתא דמשיחא, של גילוי כבוד ה' על עם ישראל השב לא"י, ואנו חיים בתוך התהליך הזה, בין אם נשים לב לכך ובין אם לאו.

משמעות הדברים היא שאנו זקוקים לתשובה של גודל ומתוך כך תשובה של

¹⁵ גיטין ס :

¹⁶ ברכות פרק א משנה א

¹⁴ במדבר יד כא

"בכיוון הדעת" פירושו קודם כל שמכוונים כפי שראינו בהלכה. יש הלכות מה צריכים לכוון בכל מלה של שמע ישראל, וכן יש לכוון לרעיון הכללי של שמע ישראל.

"בקול אחד" – שכל הקהל קורא בקול אחד.

"ובטעם אחד" - כלומר במנגינה אחת.

"הקדוש ברוך הוא אומר להם: היושבת בגנים, כשאתם קורין, חברים – אני ופמליא שלי, מקשיבים לקולך השמיעני"

'היושבת בגנים' אלו אנו, עם ישראל החיים בגנים שהם חיי העוה"ז, והקב"ה משתבח בנו כשאנו ממליכים ומקבלים עול מלכות שמים יחד.

הקב"ה מתפאר בנו במיוחד בדבר זה כיוון שזו היא תכלית הבריאה וזהו היעוד שלנו: לקבל עול מלכות שמים לא רק כפרטים אלא כציבור וכעם המגלה את כבוד ה' בעצם חייו.

בע"ה נתחזק כולנו בשעת ק"ש של הישיבה לקרוא כולנו כאחד: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֶ-לֹהֵינוּ ה' אֶחָד"²³. ומתוך כך נזכה, ובפרט בשנה הבאה עלינו לטובה, ליותר גילוי כבוד ה' עלינו ועל ישראל ועל העולם כולו, בחסד ברחמים וברוב טובה.

הזה שהוא מרכז חיי היהודי: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֶ-לֹהֵינוּ ה' אֶחָד"¹⁷.

אין אלו דברי אגדה בלבד, אלא זו הלכה פסוקה בשו"ע סימן ס"א¹⁸: "נוהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר הכוונה".

עוד כותב הוא בסימן ס"ב¹⁹: "צריך שלח ציבור להשמיע קולו בשמע ישראל", והטעם: "כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שמים יחד"²⁰. כולם יקראו יחד עם הש"ץ, וכמו שאמרו יחד על הים, "אָז יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה'"²¹.

חיי אדם מישראל מבוססים על ק"ש וקבלת עול מלכות שמים, אבל כאשר ציבור מקבל על עצמו עול מלכות שמים, יש לדבר תוקף עצום. ההלכה רצתה ללמד אותנו כאן איך צריכה להראות תפילת ציבור.

כך מופיע במדרש על הפסוק "הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבֵרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי"²²:

"כשישראל נכנסין לבתי כנסיות וקורין קריאת שמע בכיוון הדעת בקול אחד בדעה וטעם אחד, הקדוש ברוך הוא אומר להם: היושבת בגנים, כשאתם קורין, חברים – אני ופמליא שלי, מקשיבים לקולך השמיעני".

¹⁷ דברים ו ד

¹⁸ סעיף ד

¹⁹ סעיף ה

²⁰ גם הנוכח בזמן שהציבור קורא צריך לקרוא עמהם, כמובא בשו"ע סימן ס"ה סעיף ב: "קרא קריאת שמע ונכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקורין קריאת שמע צריך לקרות עמהם פסוק ראשון... והוא הדין אם הוא בבית הכנסת ואומר דברי תחנונים או פסוקים במקום שרשאי לפסוק".

²¹ שמות טו א

²² שיר השירים ח יג

²³ דברים ו ד

